

FAN EIGEN HIEM . . .

Het winterseizoen van de vereniging is geopend met een rondleiding in de Martinikerk in Franeker. Hoewel de deelname niet groot was, hebben de leden die wel aanwezig waren een interessante rondleiding gehad. Na afloop is er gezamenlijk een kopje koffie/thee gedronken in de schenkerij De Tuinkamer, naast het Planetarium.

We zetten ons winterprogramma voort. In de vorige nieuwsbrief stond het globale overzicht waarin oktober ontbrak. Inmiddels hebben we Gerrit Herrema uit Holwerd, lid van onze vereniging, bereid gevonden een lezing te houden over de vlasteelt en de verwerking ervan in het algemeen en met een toespitsing op Barradeel. Want de ouderen onder ons herinneren zich zeker nog de stoffige en ongezonde braakhokken in de oude gemeente. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de bij deze nieuwsbrief gevoegde uitnodiging.

In de bestuursvergadering van 5 oktober jl. heeft mevrouw Gerrie Westra uit Sexbierum toegezegd plaats te willen nemen in het bestuur. Daar zijn wij haar zeer erkentelijk voor. In de ledenvergadering van 2007 zal zij worden voordragen als kandidaat-bestuurslid. Tot die tijd zal Gerrie Westra 'meedraaien' in de bestuursvergaderingen om een nóg beter gevoel te krijgen met de werkzaamheden voor de vereniging.

Dan nog even dit: op de website is een zgn. forum geplaatst. Bezoekers hebben nu de gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen over de historie van de oude gemeente Barradeel. Zij kunnen op elkaars berichten reageren. In december, vlak voor de kerstdagen ontvangt u een extra nieuwsbrief. Heeft u zelf een interessant artikel, verhaal of een bijzondere foto; laat het ons even weten. Dan nemen we dat graag op in het kerstnummer.

LEDENNIEUWS

Nieuwe leden:

- T. Wiersma, Latsmaleane 10, 8855 CX SEXBIERUM

Beëindiging lidmaatschap:

- J. Post, Minnertsga (overleden)

Adreswijziging:

- G. Andringa, Haerdawei 23, 8854 AA OOSTERBIERUM
- L. Kolk, Turfkade 2, 8801 PL FRANEKER

AANWINSTEN

De vereniging heeft voor haar archief en voor gebruik op de website weer een aantal aanwinsten mogen ontvangen. Het materiaal zal goed bewaard worden. Namens het bestuur hartelijk dank voor de schenking.

- J. Hoekstra, Apeldoorn: boek Wapenrok verplicht, twee eeuwen dienstplicht in een Fries geslacht (geïllustreerd, 138 blz.);
- H. Talsma, Tzummarum: nog een groepsfoto van alle deelnemers aan de IJsvrevue die vroeger in Tzummarum is opgevoerd;
- T. Vogel-Goodijk, Harlingen: plakboek/map met krantenknipsels over Firdgum

11DE FRIESE GENEALOGISCHE CONTACTDAG

Zaterdag 4 november a.s. van 10.00 – 16.00 uur in Tresoar, Boterhoek 1, Leeuwarden

De Oudheidkundige Vereniging Barradeel is ook present.

WANDLUIZEN-BESTRIJDING WERKT EFFECTIEF

Nevelapparaat maakt in zes uur einde aan ongedierteplaag

Wanneer men eerst maar een toewijzing van een huis heeft, dan is alle leed geleden. Er staat wel op het formulier dat men een verklaring van zuiverheid, afgegeven door de gemeentereiniging, moet verwerven om in het bezit van de definitieve vergunning te komen, maar dat is maar een formaliteit. Zo denkt men. Maar de formaliteit is voor sommigen dan toch maar aanleiding tot een drama geworden. De controleurs van de gemeentereiniging troffen in het te verlaten huis ongedierte aan en wèg was het vooruitzicht op het nieuwe huis.

De controle is lang niet overbodig al liet opzichter Van der Meer, die dit onderdeel van de gemeentereiniging onder zijn beheer heeft, zich uit in de zin van „wij werken onszelf eruit“. In het begin van de bezetting riepen de Duitsers een bepaling in het leven, waarbij het verplicht werd gesteld bij - verhuizing controle te doen uitoefenen, toen was de noodzakelijkheid wel erg groot, maar enige tijd na de bevrijding besloot men dit systeem toch te blijven volgen. Temeer, omdat vele mensen het nog een te grote schande vinden om wandluizen te hebben, dat zij hiervan vrijwillig kennis geven.

Wanneer er nieuwe huizen zijn toegewezen, hebben de controleurs het extra druk. De heer De Ruijter speurt, gewapend met een grote lantaarn in allerlei donkere hoekjes, waar de luizen zich overdag schuil plegen te houden.

Gelukkig is er een kentering merkbaar en dringt meer en meer het besef door dat men er goed aan doet terstond na constatering de gemeentereiniging hiervan te verwittigen. Men móet de aanwezigheid van wandluizen wel bemerken, want de dieren, die volwassen zes tot zeven millimeter groot zijn, voeden zich met mensenbloed. De luizen laten zich overdag en bij licht niet zien, maar 's nachts zijn ze des te actiever. Levert de controle, die zeer nauwgezet wordt uitgevoerd, resultaat op (in Leeuwarden toch nog altijd een 150 gevallen per jaar), dan worden ook de aangrenzende percelen onderzocht en niet zelden treft men ook daar wandluizen aan. Alle panden, waar men de luizen heeft aangetroffen moeten worden ontsmet. Vroeger gebruikte men daartoe blauwzuur, tegenwoordig wordt er gewerkt met een z.g. Detmolin vernevelingapparaat. De huizen moeten alleen tochtvrij worden gemaakt en dan wordt er een nevel door alle kamers geblazen en voor alle wandluizen heeft dan het laatste uurtje geslagen. In zes uur is de gehele operatie achter de rug. De inboedel heeft niets van de ontsmetting, die tot dusverre af doende is gebleken, te lijden.

In de praktijk komen de controleurs voor vreemde gevallen te staan. Er zijn huisvrouwjes, die alleen maar gehoopt kunnen hebben, dat het onderzoek inderdaad slechts een formaliteit was en flauw vallen, wanneer er toch wandluizen worden geconstateerd en daarmee de kans op een nieuw huisje vervliegt. Er zijn huisvrouwen, die, wanneer de controleurs op aanvraag van 'de bureu', die de luis ook gezien menen te hebben, komen bekennen, dat zij al vijf jaar lang op alle mogelijke manieren geprobeerd hebben het ongedierte te bestrijden, maar zonder resultaat. En zes uur later, wanneer de nevel is opgetrokken, zijn ze de diertjes kwijt. De ontsmetting is zo deugdelijk, dat er nog een nawerking van wel een half jaar is. Een half jaar later vallen de vliegen nog van de wand.

Gelukkig heeft opzichter Van der Meer gelijk, wanneer hij zegt, dat zijn dienst zich er zelf uitwerkt. Gelukkig ook gaat men steeds meer beseffen dat het geen schande is om wandluizen te hebben, maar wèl om er geen kennis van te geven en daarmee anderen de kans te geven ook van die ongewenste bezoekers in huis te krijgen.

Bron: Leeuwarder Courant 1953

BIETENCAMPAGNE

Eind september lagen de eerste suikerbieten op opslagplaatsen te wachten voor vervoer naar de suikerfabriek. Het rooien van de bieten was vroeger een heel karwei. Als eenmaal de bieten waren moesten deze nog naar de fabriek worden vervoerd. In de omgeving van Minnertsga, en vele andere plaatsen, werden de bieten hoofdzakelijk per schip vervoerd. Bekende schippers van toen waren o.a. de gebroeders Keuning uit Tzummarum die veel in Minnertsga kwamen.

In 1975 is het 'havengedeelte' van Minnertsga gedempt. Het bietenvervoer werd steeds meer met vrachtwagens gedaan. C. Keuning uit Tzummarum schreef over zijn laatste bietenvervoer uit Minnertsga het volgende: *'Wanneer ik dit schrijf kan de Minnertsgaaster vaart afgesloten worden. Wij hebben de laatste lading bieten ingenomen. Het schip ligt gereed te vertrekken. Bij het wegvaren kijkt men onwillekeurig nog een paas keer om. Immers, het is voor het laatst. Nimmer zal er weer een schip in de haven van Minnertsga meren. Nu hoeft men daar niet zo lang bij stil te staan, want de vaart daar ter plaatste was toch de laatste jaren al niet zo best meer. Zij die daar wat aan hadden kunnen doen, hebben zich er niet zo druk om gemaakt. Dat is wel jammer want veel bieten zijn er geladen door de heren Talsma en De Groot. En toch zal er in de toekomstige tijd wat moeten gebeuren anders zal over enkele jaren ook geen afwatering meer zijn. Hiermee nemen we afscheid.*

Het laden van de bieten in de 'haven' van Minnertsga anno 1965.

De jeugd van Minnertsga, die altijd tegenwoordig was bij het laden van de schepen, zullen misschien later nog aan hun kinderen zeggen: hier was het, en hier lagen de schepen'.

Bron: Tiden hawwe tiden. Dooize Zwart

Gevraagd voor direct of op 12 Mei een

RIJWIELREPARATEUR,
tevens SMID-BANKWERKER, en een
BEKWAAM MOTOR-REPARATEUR-CHAUFFEUR,
genegen voorkomend smids-bankwerk mede te verrichten.
P. KEUNING, hoef- en grofsmederij,
rijwiel-, motor- en machinehandel en
autoverhuurder, Tzummarum.

SCHIPPERS

door Jelle Cramer, Oosterbierum 1980

Hoewel de quotisatielijst van 1749 maar één snikschipper aangeeft waren het er toch meer want in de kerkeboeken komen ze veelvuldig voor. Dat moest ook wel gezien de slechte landwegen. Men voelde zich erg gedupeerd toen in 1731 de snikken niet meer konden varen vanwege de uitzonderlijke lage waterstand in de vaarten. De volgende namen komen voor dit bedrijf in de kerkeboeken voor: 1735 Iete Jans; 1751 Jan Jobs en Pijtter Jacobs; 1749 Geert Roels; 1774 Fokke Feddes; 1811 Pieter Fokkes van der Woude; 1829 Fokke Pieters van der Woude; 1839 Sjoerd Sytses Douma; 1865 Pieter Palma; 1868 Gerrit van der Mei. Midden in de 19de eeuw was het Sjoerd van der Veen die schipper was. Deze is te volgen over Sijbren van der Veen sr. en Sieger, Minke en Boije tot de schippers, die alleen nog hun domicilie in Oosterbierum hebben, de Hoekstra, die nu in de grotere binnenvaart meedoen. Na Sijbren van der Veen komt er in 1870 een splitsing van turfshipperij naar de beurtvaart annex aardappelhandel. Sipke, de zoon van Sijbren, koopt met Dirk de Vries één (of twee) snikke(n) van Wietze (skipper) Lyklema over, waarmee ze op de steden Leeuwarden, Franeker en Harlingen een beurtdienst onderhielden en meteen handelden in aardappelen. Na

het uittreden van Sipke van der Veen heeft Dirk de Vries al spoedig een motorboot ingezet de "Landbouw Welvaart" geheten. Hij breidde zijn handel uit met de eilanden. Later namen Sijds en Karel dit bedrijf over. Na het overlijden van Karel in 1948 en Sijds in 1970 werd het door hun nageslacht voortgezet en aan de veranderde eetgewoonten aangepast. Zo kunnen we dus stellen dat de snikken het eerste begin zijn geweest van

de huidige "voorgebakkenpatat-fabriek". Naast D. de Vries was er nog Bouke Lodewijk, die met eenzelfde motorboot, de dienst onderhield op Sneek en de afzet van aardappelen zocht in de Zuidwesthoek. Hij is hierin ook geslaagd, gezien dat dit bedrijf in zijn totaliteit is verhuisd naar Sneek. Omstreeks 1876 was mijn grootvader Teake Cramer met een skûtsje met "dong" op weg vanaf IJlst naar het noorden van Friesland. Of nu de koper van de lading "dong" hem er mee heeft laten zitten, of dat de reis speculatief was, is niet bekend maar hij zocht in elk geval een koper. Bij informatie van zijn kant vertelde men hem dat Nammen Nammensma in Oosterbierum een boer was die altijd wel mest kon gebruiken. Hij heeft daar zijn geluk beproefd, slaagde daarin en is nadien daar steeds de leverancier van de toendertijd befaamde 'greidboersbedrijfsoverschotten' gebleven. Sindsdien heeft hij zich gevestigd in Oosterbierum als turfshipper, waarnaast dan nog terpmoeder en mest gevaren werd. In 1925 werd het skûtsje verkocht wegens emigratie naar de U.S.A.

2 januari 1889 (Leeuwarder Couant)

Tzummarum: In het dorp Tzummarum hadden armvoogden reeds voor fl. 2000 vlasschoven aangekocht, om die door de behoeftige inwoners te laten bearbeiten. De aanvragen om werk waren echter zó groot dat armvoogden den gemeenteraad verzochten, tot meerderen aankoop te worden gemagtigd. De raad heeft daarop besloten, in 't algemeen magtiging te geven om, als de toegestane sommen zijn besteed, voor het door den verkoop van het vlas te verkrijgen geld op nieuw onbewerkt vlas ter verwerking aan te kopen.

GEGEVENS VERENIGING

Secretariaat:
Gerrit Bouma, Reiddomp 17, 9101 HJ
DOKKUM tel. 06-46172026

Archiefzaken:
Wietse Leistra, tel. 0519-481630

Rabobank: 32.55.38.271 (Minnertsga)
KvK Fr. : 4000368

Website : www.oudbarradeel.nl
Email : gghbouma@hetnet.nl